سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران
ژمارە: ٤٦٩٠ لە ٢٠٢٠/٨/١٦

پشتبەست بە حوکمەکانی بڕگەی (دووەم) لە ماددەی (٣٧)، و بڕگەی (یەکەم) لە ماددەی (١٠٥) لە یاسای چاودێری کۆمەڵایەتی ژمارە (١٢٦) بۆ ساڵی ١٩٨٠ هەموارکراو، و بڕگەی (٣) لە ماددەی (هەشتەم) لە یاسای ئەنجومەنی وەزیرانی هەرێم ژمارە (٣)ی ساڵی ١٩٩٢ی هەموارکراو، و لەسەر پێشنیاری وەزارەتی کار و کاروباری کۆمەڵایەتی، ئەنجومەنی وەزیران لە کۆبوونەوەی ئاسایی خۆی ژمارە (٢٩) لە ڕێکەوتی ٢٠١٩/١٠/٢٣ ئەم پەیڕەوەی خوارەوەی دەرکرد:

پەیڕەوی ژمارە (٥)ی ساڵی ٢٠٢٠
پەیڕەوی لکاندنی منداڵ بە خێزانی جێگرەوە لە هەرێمی کوردستان - عێراق

بەشی یەکەم
پێناسە و ئامانجەکان

ماددەی یەکەم: پێناسەکان:

مەبەست لەم زاراوە و دەستەواژانەی خوارەوە بۆ مەبەستەکانی ئەم پەیڕەوە ئەم مانایانەیە کە لە بەرامبەریاندا هاتووە:

یەکەم/ هەرێم: هەرێمی کوردستان - عێراق.

دووەم/ وەزارەت: وەزارەتی کار و کاروباری کۆمەڵایەتی لە هەرێم.

سێیەم/ بەڕێوەبەرایەتی گشتی: بەڕێوەبەرایەتی گشتی چاودێری و گەشەپێدانی کۆمەڵایەتی لە پارێزگاکان و ئیدارەکانی هەرێم.

چوارەم/ بەڕێوەبەرایەتی: بەڕێوەبەرایەتی چاودێریی کۆمەڵایەتی لە پارێزگاکان و ئیدارە سەربەخۆکانی هەرێم.

پێنجەم/ هۆبەی چاودێریی جێگرەوە: هۆبەکە تایبەتمەندە بە بەدواچوونی چاودێریی جێگرەوەی سەر بە بەڕێوەبەرایەتییەکان.

شەشەم/ خێزانی جێگرەوە: ئەو خێزانەیە کە منداڵێك بەخێو دەکات کە لە ڕووی بایەلۆجییەوە منداڵی خۆی نییە، بەڵام ئەرکی پاراستن و چاودێری و پەروەردەکردنی جێگرەوەی دەگرێتە ئەستۆ، (و پێکدێت لە پیاو و ژن یاخود ژن بە تەنها ئەگەر جیا بووبێتەوە، یان بێوەژن، بە مەرجێک خاوەنی شیاویی یاسایی تەواو بن).

حەوتەم/ منداڵ: هەر کەسێکی سروشتی کە تەمەنی (١٨) هەژدە ساڵی تەواو نەکردبێت.

هەشتەم/ چاودێریی جێگرەوە: دابینکردنی داواکارییەکان و پێداویستییەکانی پەروەردەکردنی منداڵ و گەشەکردنی لەلای خێزانی جێگرەوە، لە بری خێزانی بایەلۆجی و بۆ ماوەیەکی دیاریکراو.

نۆیەم/ ڕێککەوتنی چاودێریی جێگرەوە: بریتییە لەو ڕێککەوتنەی کە واژۆکراوە لە نێوان داواکار و بەڕێوەبەرایەتی کە بابەتەکەی چاودێریی منداڵە.

دەیەم/ گرێبەستی سپاردنی منداڵ: بریتییە لەو گرێبەستەی کە واژۆکراوە لە نێوان بەڕێوەبەرایەتی و خێزانی جێگرەوە سەبارەت بە سپاردنی منداڵ بە خێزانی جێگرەوە.

ماددەی دووەم:

ئامانجی چاودێریی جێگرەوە بریتییە لە دابینکردنی جۆرەها چاودێری بۆ ئەو منداڵانەی کە چاودێریی خێزانی دەیانگرێتەوە و پەروەردەیەکی دروست بکرێن و قەرەبووی ئەو هەست و سۆزەیان بۆ بکرێتەوە کە لە دەستیان داوە لە میانەی دابینکردنی ژینگەیەکی خێزانی جێگرەوە.

ماددەی سێیەم: جۆرەکانی چاودێریی جێگرەوە بە گوێرەی ماوە:

ماوەی چاودێرییەکە (مانەوەی منداڵ لەلای خێزانی جێگرەوە) دابەش دەبێت بۆ ئەم ماوانەی خوارەوە و لە ڕۆژی ئیمزاکردنی گرێبەستی پێسپاردنی منداڵەوە ئەژمار دەکرێت:

یەکەم: سپاردنی کتوپڕ: کە ئەوپەڕی تا (٦) شەش مانگە.

دووەم: سپاردن بۆ ماوەیەکی کورت: زیاتر لە (٦) شەش مانگ بۆ (٣) سێ ساڵ.

سێیەم: سپاردن بۆ ماوەیەکی درێژ: زیاتر لە (٣) سێ ساڵ تا تەواوکردنی تەمەنی هەژدە ساڵی.

چوارەم: خێزانی جێگرەوە بۆی هەیە بەردەوام بێت لە کەفالەت و چاودێریکردن ئەو منداڵەی لەژێر چاودێرییایەتی تەنانەت دوای تەواوکردنی (١٨) هەژدە ساڵی تاوەکو تەواوکردنی خوێندنی زانکۆیی بەرایی یان هاوسەرگیری ئەگەر مێ بوو، بە مەرجێک بە گوێرەی ڕێککەوتنێک بێت لە نێوان خێزانی جێگرەوە و ئەو کەسەی کە لەژێر چاودێریی ئەوان دایە و بەڕێوەبەرایەتییش ڕەزامەندی لەسەر بدات.

بەشی دووەم
مەرج و پێوەرەکان

ماددەی چوارەم: مەرجەکانی پێویست بۆ گرتنەوەی (شمولکردنی) منداڵ بە چاودێریی جێگرەوە بریتیین لە:

یەکەم: کێشەی خێزانی هەبێت یاخود چاودێریی دایك و باوك یان یەکێکیانی لەدەست دابێت بە هەر هۆیەك، و نەبوون یان لەدەستدانی شیاوەتی دایك و باوك، یان هەر هۆیەکی دیکەی گونجاو کە ببێتە هۆی دابڕان و بێبەشبوونی منداڵەکە لە چاودێریی پێویست.

دووەم: تەمەنی لە (١٨) هەژدە ساڵ کەمتر بێت.

سێیەم: مانەوەی لە یەکێك لە خانەکانی دەوڵەت تایبەت بە بێ باوکان بۆ ئەو ماوەیەی کە بەڕێوەبەرایەتی دیاری دەکات پێش لکاندنی بە خێزانی جێگرەوە.

ماددەی پێنجەم:

یەکەم: ئەو مەرجانەی کە پێویستن لە خێـزانی جێگرەوە:

أ- عێراقی بن و دانیشتووی هەرێم بن.

ب- ناسراو بن بە ڕابردوو و خوڕەوشتی باش.

ج- ئەندامانی خێـزانی جێگرەوە نەخۆشـی گواسـتـراوەیان نەبێـت بە گـوێرەی ڕاپـۆرتێکی پزیشکیی فەرمی کە لەلایەن لیـژنەیەکی پزیشکیی تایبەتمەند و باوەڕپێکراو دەرچووبێت.

د- توانای بەخێوکردنی منداڵ و دابینکردنی خزمەتی چاودێریی جێگرەوەی هەبێت بە نیازپاکی.

هـ- توانـای دابینکردنـی مـاڵی گونجـاوی هەبێـت لە ڕووی دەروونـی و تەندروسـتی و کـۆمەڵایەتی بە تەواوی پێداویستییەکانەوە.

و- دەبێت تەمەنی ژن و مێـرد، یان ژن ئەگەر بە تەنها بوو، لە (٢٥) بیست و پێنج ساڵ زیاتر بێت.

دووەم: بەڵگەنامەی پێویست بۆ پێشکەشکردن:

أ- داواکاریی واژووکراو لەلایەن ژن و مێـرد بەیەکەوە، ئەگەر هەردووکیان لە ژیاندا بن یـان ئەوەی کە مافی پێشکەشکردنی هەیە.

ب- ڕەگەزنامەی عێـراقی و ناسنامەی باری شارستانی و کارتی زانیاری، یان کارتی نیشتمانی.

ج- ڕاپۆرتی پزیشکی دەرچووبێت لە لایەنێکی پزیشکیی پسپۆڕ و باوەڕپێکراو.

د- نووسراوی پشتگیـریی ئاسایش.

هـ- بەڵگەنامەی بێتاوانی.

و- بڕوانــامەی دەرچــوونی پێشکەشــکاری داواکە لە خــولێکی تــایبەت ســەبارەت بە چــۆنیەتی بەخێوکردنی منداڵە پێسپێـردراوەکە.

بەشی سێیەم
پێکهاتە و تایبەتمەندییەکان

ماددەی شەشەم:

یەکەم: وەزارەت هەڵدەستێت بە پێکهێنانی هۆبە لە بەڕێوەبەرایەتییەکان، بە ناوی (هۆبەی چـاودێریی جێگرەوە) و پێکدێت لە:

أ- بەرپرسی هۆبە: دەبێت فەرمانبەر بێت و بڕوانامەی زانکۆیی بەدەستهێنابێت بە هەمان پسـپۆڕی و، شارەزایی لە (٣) سێ ساڵ کەمتـر نەبێت لەم بوارە.

ب- تـوێژەرانی کـۆمەڵایەتی کە ژمارەیـان بە گـوێرەی پێویسـتی کـار دیـاری دەکرێـت و ڕاهێنانیـان پێدەکرێت لە بواری چاودێریی جێگرەوە، بەم شێوەیەی خوارەوە:

١- ژمارەیەکیـان تەرخـان بکـرێن بـۆ کـارکردن لەگەڵ خێزانـی جێگـرەوە (پێشکەشـکاری چـاودێریی جێگرەوە) بە مەرجێك بۆ هەر توێژەرێك نابێت ژمارەی خێـزانەکان زیاتر بن لە (١٥) خێـزان.

٢- ژمارەیەکیــان تەرخــان بکـرێن بــۆ کــارکردن لەگەڵ ئەو منــداڵانەی کە لەلای خێـــزانی جێگــرەوە (سوودمەندان) داندراون، کە نابێت لە (١٥) منداڵ زیاتر بن.

٣- دەکرێت توێژەری کۆمەڵایەتی ڕابسپێردرێت بۆ مامەڵەکردن لەگەڵ ژمارەیەك خێزان و منداڵانی ڕاسپێردراو بە مەرجێک نابێت توێژەرەکە کۆکردنەوە بکات لە نێوان خێزانی جێگرەوە و ئەو منداڵەی کە چاودێری دەکەن.

ج- ژمارەیەك لە فەرمانبەران کە توانا و بڕوانامەکانیان دیاری دەکرێت بە گوێرەی پێویستییەکان و سروشتی کار و قەبارەی.

دووەم: هۆبەی چاودێریی جێگرەوە ئەم تایبەتمەندیی و ئەرکانەی خوارەوە ئەنجام دەدات:

أ- وەرگرتنی داواکارییەکان و تۆمارکردنیان و هاوپێچکردنی سەرجەم بەڵگەنامە داواکراوەکان و ئەنجامدانی لێکۆڵینەوە و هەڵسەنگاندن و نووسینی ڕاپۆرتی کۆتایی دەربارەیان، لەگەڵ پێشنیاری بەرزکردنەوەی بۆ لیژنەی چاودێریی جێگرەوە کە پێکهێنراوە بەگوێرەی ماددەی(حەوتەم)ی ئەم پەیڕەوە.

ب- پێشکەشکردنی زانیاریی تایبەت بە چاودێریی جێگرەوە بۆ داواکاران.

ج- ئەنجامدانی ڕاهێنان بەو خێزانانەی کە داواکارییان پێشکەشکردووە سەبارەت بە مامەڵەکردن لەگەڵ منداڵەکان و پەروەردەکردنیان و پێشکەشکردنی خزمەتگوزاریی جۆراوجۆری ژیان بۆیان.

د- لەخۆگرتنی تۆمارەکانو دۆسیەکانی تایبەت بە خێزانی جێگرەوە و ئەو منداڵانەی کە پەیڕەوەکان دەیانگرێتەوە و پاراستنی نهێنییەکانیان.

هـ- ئەنجامدانی سەردانی مەیدانی بۆ خێزانە جێگرەوەکان و ئەو منداڵانەی کە پێیانسپێردراوە ،و سەرپەرشتیکردنیان بۆ زانینی ڕادەی پابەندبوونیان بە بەڵێنەکانیان، و پێشکەشکردنی چارەسەری گونجاو و پێویست بۆ ئەو کێشانەی کە دەبنە بەربەست لە پێش ڕاهاتنی لەگەڵ ژینگەی نوێ، و بەدواداچوونی بەردەوام بۆیان.

و- سەردانیکردنی منداڵ لە قوتابخانە و هاریکاریکردن لەگەڵ لایەنەکانی پەیوەست بە چاودێریکردنی بۆ بەدواداچوون و ڕێنماییکردن و دەستنیشانکردنی کێشەکانی،و چارەسەرکردنی بە هەماهەنگی لەگەڵ بەرپرسەکانی.

ز- پێداچوونەوە بە پلانی چاودێریی تایبەت بە خێزانی جێگرەوە و منداڵ.

ح- بوونی پەیوەندیی بەردەوام لەگەڵ خێزانی ڕاستەقینەی (بایلۆجی) منداڵ و پێشکەشکردنی پاڵپشتی پێویست بۆی و بەردەوامبوونی پەیوەندییان لەگەڵ منداڵەکەیان ئەگەر بەرژەوەندی منداڵەکە پێویستی کرد.

ت- کۆکردنەوەی زانیاری لەسەر پێشکەشکاری داواکردنی منداڵ، و پەیوەندیکردن بە لایەنەکانی پەیوەندیدار و ڕێکخراوەکانی پسپۆڕ لەم بوارە و پیاوماقوڵانی ناوچەکە، بۆ دڵنیابوون لە زانیاری پێشکەشکراو و هەڵوەستەکردن لەسەر شیاویان و توانایان بۆ پەروەردەکردنی منداڵ لە سەرجەم بوارەکاندا.

ماددەی حەوتەم:

یەکەم: لیژنەیەك پێکدەهێندرێت بە بڕیاری بەڕێوەبەرایەتی گشتی بە ناوی (لیژنەی چاودێری جێگرەوە) بۆ چاوپێخشاندن و بڕیاردانی کۆتایی لەسەر داواکارییە پێشکەشکراوەکان و ڕەوانەکراوەکان لەلایەن هۆبەی چاودێری جێگرەوە، و پێکدێت لە:

أ- بەڕێوەبەری چاودێری کۆمەڵایەتی سەرۆك

ب- بەرپرسی هۆبەی چاودێری جێگرەوە جێگری سەرۆك

ج- فەرمانبەرێکی یاسایی ئەندام

د- نوێنەری بەڕێوەبەرایەتی گشتی ئەندام

هـ- بەرپرسی هۆبەی تەندروستی لە بەڕێوەبەرایەتی ئەندام

دووەم: لیژنەکە سکرتێری دەبێت کە بەڕێوەبەری چاودێری کۆمەڵایەتی دەستنیشانی دەکات، و هەڵدەستێت بە یەکخستنی بەڵگەنامەکان و نووسینەوەی کۆنووسی کۆبوونەوەکان و ئەنجامدانی پێڕاگەیاندنەکان و هەموو کارێکی پەیوەندیدار بەو کارە.

سێیەم: لیژنە مافی هەیە پەیوەندی بکات بە هەر کەسێك کە بە پێویستی دەزانێت، و گفتوگۆکردن لەسەر کاروبارەکان لەگەڵ کەس و لایەنە باوەڕپێکراوەکان.

چوارەم:

أ- لیژنەکە دەسەڵاتی هەیە لەسەر پێدانی ڕەزامەندی یان ڕەتکردنەوەی داواکاریی خێزان و دەستنیشانکردنی هۆیەکان و گەڕاندنەوەی داواکارییەکە بۆ هۆبە هاوپێچ لەگەڵ ڕاسپاردەکان، و تەمەن و ڕەگەز و ماوەی مانەوەی منداڵ لای خێزانەکە بە ڕێککەوتنی هەردوولا دیاریدەکرێت، و پێویستە بارودۆخی منداڵ و تەمەنی ڕەچاو بکرێت لە کاتی پێسپاردنی بە خێزانی جێگرەوە، وەك: ڕەچاوکردنی هەبوونی گەنج لە هەمان ڕەگەز و نزیک لە تەمەنی ئەو منداڵەی کە بە خێزانی جێگرەوە ڕاسپێردراوە، و ئەمەش لەسەر ڕاسپاردەی هۆبەی چاودێری جێگرەوە دەبێت.

ب- دەبێت لیژنەکە لە ماوەی مانگێك لە وەرگرتنی داواکارییەکە بڕیاری لەسەر بدات، لەگەڵ هاوپێچکردنی ڕاپۆرتی هەڵسەنگاندن.

ج- لە کاتی پێدانی ڕەزامەندی لەسەر داواکارییەکە، ڕێککەوتنەکە واژوو دەکرێت لەلایەن خێزان و بەڕێوەبەرایەتی، کە نموونەیەکی تایبەت هاوپێچە لەگەڵ ئەم پەیڕەوە، و لێرەدا پێشکەشکاری داواکە بە گوێرەی ئەو ڕێککەوتنە دەبێتە خێزانی جێگرەوە.

د- لە کاتی ڕەتکردنەوەی داواکەی خێزان، ئەوا بۆی هەیە تانە بدات لە بڕیاری ڕەتکردنەوەکە بەپێی حوکمەکانی یاسای ئەنجومەنی شوورای هەرێم ژمارە (١٤)ی ساڵی ٢٠٠٨ی بەرکار یان هەر یاسایەکی دیکە کە شوێنی دەگرێتەوە.

پێنجەم: لیژنە دانیشتنەکانی خۆی دەکات بەپێی پێویستی کارەکە.

بەشی چوارەم
ڕێکارەکان

ماددەی هەشتەم:

یەکەم: ڕێکارەکانی ئامادەکردن و گونجاندنی خێزانی جێگرەوە:

أ- پێشکەشکردنی داوا لەلایەن خێزان.

ب- ڕوونکردنەوەی ڕێنمایی تایبەت بە خێزانی جێگرەوە بۆ پێشکەشکاری داوا.

ج- پێشکەشکردنی بەڵگەنامەکانی پێویست بۆ هۆبەی چاودێری جێگرەوە.

د- کۆکردنەوەی زانیاری لەسەر خێزان.

هـ- ڕاهێنان و شیاندنی خێزان پاش وردبینیکردن و ئەنجامدانی چاوپێکەوتن و هەڵسەنگاندن.

و- بەرزکردنەوەی داواکاری و بەڵگەنامەکان بۆ لیژنەی چاودێریی جێگرەوە بۆ چاوپێداخشاندنەوە و بڕیاری کۆتایی لەسەر مامەڵەکە.

ز- لە کاتی پێدانی ڕەزامەندی لەسەر داواکارییەکە، ڕێککەوتن واژوو دەکرێت لە نێوان خێزان و بەڕێوەبەرایەتی.

دووەم: پاش واژووکردنی ڕێککەوتن لە نێوان خێزان و بەڕێوەبەرایەتی، هەڵبژاردن و ڕادەستکردنی منداڵ ئەنجام دەدرێت بۆ خێزانی جێگرەوە بە گوێرەی نموونەی گرێبەستی ئامادەکراو بۆ ئەو مەبەستە کە هاوپێچکراوە لەگەڵ ئەم پەیڕەوە، و دواتر هۆبەی چاودێریی جێگرەوە هەڵدەستێت بە ئەرکەکانی بە گوێرەی ماددەی (شەشەم)ی ئەم پەیڕەوە.

ماددەی نۆیەم:

پێویستە لەسەر هۆبەی چاودێریی جێگرەوە خولی ڕاهێنان بکاتەوە بۆ خێزانی جێگرەوە بە مەبەستی شیاندن و پێدانی زانیاریی تایبەت بە چۆنیەتی پەروەردەکردنی منداڵی ڕاسپێردراو لە ڕووی پەروەدەیی و کۆمەڵایەتی و تەندروستی و گشت بوارەکانی ژیان، و هەروەها پەیوەندیی بەردەوام لەگەڵ خێزانەکان بۆ پێدانی ئامۆژگاری و یارمەتی هونەری و چارەسەرکردنی کێشەکانیان و کەمکردنەوەی ئاستەنگەکان کە دووچاریان دەبێت لە کاتی سەردانی مەیدانیدا.

ماددەی دەیەم:

یەکەم: بەڕێوەبەرایەتی گشتی پابەندە بە خەرجکردنی بڕی پارەی مانگانە (٢٠٠٠٠٠) دوو سەد هەزار دینار بۆ خێزانی جێگرەوە بۆ چاودێری منداڵ کە تەمەنی لە خوار شەش ساڵانە، و بڕی (٣٠٠٠٠٠) سێ سەد هەزار دینار بۆ ئەوانەی کە تەمەنیان زیاترە بە درێژایی ماوەی چاودێریکردن.

دووەم: ڕێـژەی (١٠ %) لە سـەدا دە لەو بـڕە پـارانەی کە لە بـڕگەی (یەکەم)ی ئەم مـاددەیەدا هـاتووە لە حیسابی منداڵ لە یەکێك لە بانکەکانی میـری دادەنرێت.

ماددەی یازدەهەم:

یەکەم: پێویستە لەسـەر خێـزانی جێگـرەوە ڕەزامەنـدیی بەڕێـوەبەرایەتی وەربگرێـت لە کـاتی ڕوودانی هەر گۆڕانکارییەك لە بارودۆخی منداڵی ڕاسپاردراو، وەك: ئەنجامدانی نەشتەرگەری بۆ منـداڵەکە یـان گـۆڕینی قوتابخـانەکەی یـان هاوسـەرگیری یـان هەر بارودۆخێـك کە پەیوەنـدیی بە خێزانـی جێگـرەوە هەبێـت وەکـو گواسـتنەوەی شـوێنی نیشـتەجێبوون یـان سـەفەرکردن بـۆ دەرەوەی هەرێم.

دووەم: خێزانی جێگرەوە بە بێ ڕەزامەندیی بەڕێوەبەرایەتی مافی ئەوەی نییە منداڵەکە ڕادەستی خێـزانی ڕاستەقینەی خۆی بکاتەوە یاخود بیدات بە خێـزانێکی دیکە.

سێیەم: خێزانی جێگرەوە بۆی نییە منداڵەکە بخاتە دایەنگە لە ماوەی یەکەم ساڵی وەرگرتندا.

چوارەم: پێویستە خێـزانی جێگرەوە ئاگاداری بەڕێـوەبەرایەتی یـان نزیکتـرین بـنکەی پـۆلیس بکات لە حاڵەتەکانی: هەڵاتـن یـان ونبـوون یـان مردنـی منـداڵەکە، یـان هەر حـاڵەتێکی تـری هاوشـێوەی پێویست.

ماددەی دوازدەهەم:

بەڕێوەبەرایەتی مافی هەیە کۆتایی بە ڕێککەوتنی ڕاسپاردن بهێنێت کە واژووکراوە لەگەڵ خێـزانی جێگرەوە پێش تەواوبوونی ماوەکەی لەو بارودۆخانەی خوارەوە:

یەکەم: پێشێلکردنی مەرج و ڕێکارەکانی تایبەت بە چاودێریی جێگرەوە لەلایەن خێـزانی جێگـرەوە، هەروەهـا پابەنـدنەبوونی بە بەڵێنەکـانی کە لە گرێبەسـتی ڕاسـپاردندا هـاتووە پـاش ئاگادارکردنەوەیـان و هۆشـداریکردنەوەیان بـۆ یەکجـار ئەوەش بە ڕاسـپاردەی هـۆبەی چـاودێری جێگرەوە ئەنجام دەدرێت.

دووەم: پێشکەشـکردنی داوا لەلایەن خێـزانی جێگـرەوە و بە ئارەزوومەنـدبوونیان بە کۆتاییهێنـانی گرێبەستی ڕاسپاردن بە هەر هۆیەك بێت.

سێیەم: پێشکەشکردنی داوایەك لەلایەن خێـزانی ڕاستەقینە بـۆ لە خـۆگرتنەوەی منـداڵەکەیان ئەوەش بە ڕاسپاردەی هۆبەی چـاودێری جێگرەوە پـاش نەمـانی ئەو هۆکـارانەی کە بـوونەتە هـۆی دانـانی منداڵ لە خانەی میری بە جۆرێك کە بەرژەوەندیی باڵای منداڵ پیادە بکات.

بەشی پێنجەم
حوکمە کۆتاییەکان

ماددەی سێزدەهەم:

وەزارەت بەردەوام دەبێـــت لە چـــاودێریکردنی منـــداڵ و تازەپێگەشـــتووان کە دووچـــاری هەڵوەشاندنەوەی خێزانیـی بوونەتەوە و یان باوک یان دایک یان هەردووکیان لەدەست داوە، و دابینکردنی بارودۆخی تەندروست بۆیان وەک قەرەبوویەک بۆیان بەرامبەر بە ئەو هەست و سۆزە خێزانییەی لەدەستیان داوە. بۆ ئەم مەبەستەش، وەزارەت بەردەوام دەبێت لە بەڕێوەبردنی خانەی میری لە سەرانسەری هەرێم و دابینکردنی گشت پێداویستییەکانیان و ژمارەی تەواوی فەرمانبەران و کارمەندان بە گوێرەی ئەحکامی دەروازەی (سێیەم) لە یاسای چاودێری کۆمەڵایەتی ژمارە (١٢٦)ی ساڵی ١٩٨٠ی هەموارکراو.

ماددەی چواردەم:

یەکەم: کار بە هیچ تەشریعێکی لاوەکی ناکرێت کە ناکۆک بێت لەگەڵ ئەحکامەکانی ئەم پەیڕەوە.

دووەم: وەزیری کار و کاروباری کۆمەڵایەتی بۆی هەیە ڕێکاری پێویست بۆ ئاسانکاریی جێبەجێکردنی ئەحکامەکانی ئەم پەیڕەوە دەربکات.

سێیەم: ئەو پەیـــڕەوە جێبەجـێ دەکرێـــت لە ڕێکەوتـــی بڵاوکـــردنەوەی لە ڕۆژنـــامەی فەرمـــی (وەقایعی کوردستان).

مەسرور بارزانی
سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیران

پاشکۆی ژمارە (١)
ڕێککەوتنی چاودێریی جێگرەوە

ڕێککەوتنی نێوان بەڕێوەبەرایەتیی چاودێریی کۆمەڵایەتی و کاندید بۆ خێزانی جێگرەوە:
پشتبەست بە حوکمەکانی یاسای چاودێریی کۆمەڵایەتی ژمارە (١٢٦)ی ساڵی ١٩٨٠ی هەموارکراو، و پەیڕەوی لکاندنی منداڵ بە خێزانی جێگرەوە لە هەرێمی کوردستان – عێراق ژمارە (٥)ی ساڵی ٢٠٢٠، لەسەر ئەمانەی خوارەوە ڕێککەوتین:

لایەنی یەکەم : بەڕێوەبەرایەتیی چاودێریی کۆمەڵایەتی ....

لایەنی دووەم : کاندید بۆ خێزانی جێگرەوە ....

لەدوای تەواوکردنی ڕێکارەکانی تایبەت بە ئامادەسازکردنی خێزانی جێگرەوە و پێشکەشکردنی بەڵگەنامە پێویستەکان و دەرچوونی لایەنی دووەم لە خولی تایبەت، ڕەزامەندی درا لەسەر کاندیدکردنی ئەم خێزانە بۆ ئەوەی ببێتە خێزانی جێگرەوە.
وە بەپێی ئەم ڕێککەوتنە:

١- پێویستە تەواو پابەندبن بە حوکمەکانی یاسای چاودێریی کۆمەڵایەتی ژمارە (١٢٦)ی ساڵی ١٩٨٠ی هەموارکراو، و پەیڕەوی لکاندنی منداڵ بە خێزانی جێگرەوە لە هەرێمی کوردستان – عێراق ژمارە (٥)ی ساڵی ٢٠٢٠ و ئەو ڕێنماییانەی پاڵپشت بەوان دەرچوون.
٢- **لایەنی یەکەم** پابەند دەبێت بە سپاردنی منداڵ لە لای **لایەنی دووەم** لە کاتی بوونی منداڵی گونجاو.
٣- **لایەنی دووەم** پابەند دەبێت بە ئاگادارکردنەوەی **لایەنی یەکەم** لە کاتی ڕوودانی هەر گۆڕانکارییەکی ئابووری یان کۆمەڵایەتی یان دەروونی یان لەدەستدانی هەر مەرجێکی پێویست بۆ ئەوەی ببێتە خێزانی جێگرەوە یان نەمانی نیازیان لە وەرگرتنی منداڵەکە و چاودێریکردنی.
٤- **لایەنی دووەم** پابەند دەبێت بە بەشداریکردن لەو خولانەی **لایەنی یەکەم** سازیان دەکات بۆ گونجاندنی منداڵ لەگەڵ خێزانەکە.

لایەنی دووەم	**لایەنی یەکەم**
....	بەڕێوەبەرایەتی چاودێریی کۆمەڵایەتی

پاشکۆی ژمارە (٢)
گرێبەستی سپاردنی منداڵ لەلای خێزانی جێگرەوە

پشتبەست بەحوکمەکانی یاسای چاودێریی کۆمەڵایەتی ژمارە (١٢٦)ی ساڵی ١٩٨٠ی هەموارکراو، و پەیڕەوی لکاندنی منداڵ بەخێزانی جێگرەوە لەهەرێمی کوردستان – عێراق ژمارە (٥)ی ساڵی ٢٠٢٠، لەسەر ئەمانەی خوارەوە رێککەوتین

لایەنی یەکەم: بەڕێوەبەرایەتیی چاودێریی کۆمەڵایەتی ....

لایەنی دووەم: خێزانی بەڕێز........................ و هاوسەرەکەی ....

ژمارەی خێزانی جێگرەوە لەلای هۆبەی چاودێریی جێگرەوە (   ).

هەردوولایەن لەسەر ئەم خاڵانەی خوارەوە رێککەوتن لەسەر سپاردنی منداڵ و بەخێوکردنی بە کۆدی (   ) لە دایکبووی (   ) رەگەزی (   ) لەلای خێزانی جێگرەوەی سەرەوە.

یەکەم: **لایەنی یەکەم** رەزامەندی دەدات لەسەر سپاردنی منداڵی ئاماژەپێکراو لە لای **لایەنی دووەم** پاش پەسەندکردنی لیژنەی چاودێریی جێگرەوە بەمەبەستی چاودێریکردن و بەخێوکردنی بەپێی پەیڕەوی لکاندنی منداڵ بە خێزانی جێگرەوە لە هەرێمی کوردستان – عێراق ژمارە (٥)ی ساڵی ٢٠٢٠.

دووەم: **لایەنی دووەم** پابەند دەبێت بە بەخێوکردن و چاودێریکردنی ئەو مناڵەی پێیان سپێردراوە و تەواو گرنگی پێبدەن (بەگوێرەی توانایان) لە رووی پاراستن و چاودێریکردنی لایەنەکانی کۆمەڵایەتی و تەندروستی و دەروونی و خۆدوورگرتن لە دووچارکردنی بۆ سەرجەم شێوەکانی توندوتیژی و بەکارهێنانی ئەو کۆمەکەی بۆیان دابینکراوە لەلایەن لایەنی یەکەمەوە بۆ بەرژەوەندیی مناڵەکە.

سێیەم: **لایەنی دووەم** بەهەماهەنگی لەگەڵ **لایەنی یەکەم** هەڵدەستێت بە جێبەجێکردنی (پلانی بەخێوکردن)ی مناڵەکە و بەدواداچوونی لە رووی سەردانی مەیدانی بۆ خێزانە جێگرەوەکان و مناڵەکان، و سەرپەرشتیکردن و چارەسەرکردنی کێشەکان و بەدواداچوونی بەردەوام لەلایەن توێژەرە کۆمەڵایەتیەکان بۆ منداڵی سپێردراو.

چوارەم: **لایەنی دووەم** پابەند دەبێت بە پێڕاگەیاندنی **لایەنی یەکەم** لە روودانی هەر گۆڕانکارییەکی (کۆمەڵایەتی یان ئابووری یان دەروونی، ... هتد).

پێنجەم: **لایەنی دووەم** پابەند دەبێت بە رێگەدان بە خێزانی بایۆلۆجی بۆ ئەوەی پەیوەندییان لەگەڵ مناڵەکەیان هەبێت بەرەزامەندی **لایەنی یەکەم** بەو شێوەیەی هەرەباشترین بەرژەوەندیی مناڵەکە دەستەبەر دەکات.

شەشەم: نەمانی گرێبەست: گرێبەست لەم حاڵەتانەی خوارەوە نامێنێت:

١. هەڵسانی **لایەنی یەکەم** بە هەڵوەشاندنەوەی گرێبەستەکە لەکاتی پێشێلکردنی **لایەنی دووەم** بۆ بەندێکی ئەم گرێبەستە ئەویش لە دوای یەکجار ئاگادارکردنەوەی.

٢. لە حاڵەتی لەدەستدانی یەکێك لەو مەرجانەی پێویستن لە **لایەنی دووەم** بهێنەدی.

٣. لە حاڵەتی پێشکەشکردنی داواکارییێك لە لایەن خێزانی بایۆلۆجییەوە بۆ دووبارە لەخۆگرتنەوەی منداڵەکەیان، لەدوای هەڵسان بەو ڕێکارانەی پێویستن و ڕەزامەندی **لایەنی یەکەم**.

٤. لە حاڵەتی پێشکەشکردنی داواکارییێك لە لایەن **لایەنی دووەمەوە** بۆ کۆتایی پێهێنانی گرێبەست لەبەر هەر هۆکارێك بێت لەدوای ڕەزامەندیی **لایەنی یەکەم**.

حەوتەم: دەکرێت ماوەی گرێبەستەکە لەدوای کۆتاییهاتنی بۆ ماوەیەکی دیکە درێژبکرێتەوە لەسەر داواکاری **لایەنی دووەم** و بەرەزامەندی **لایەنی یەکەم**.

هەشتەم: ماوەی سپاردنی منداڵی ئاماژەپێکراو لەلای خێزانی جێگرەوە (   ) لە ڕێکەوتی (   ) دەستپێدەکات و لە ڕێکەوتی (   ) کۆتایی پێدێت.

نۆیەم: پێویستە ڕەچاوی هەرەباشترین بەرژەوەندیی منداڵەکە بکرێت لە گشت ئەو ڕێکارانەی لەم گرێبەستەدا دەقیان لەسەرکراوە.

دەیەم: ئەم گرێبەستە هەردوولایەن واژوویان کرد لە ڕێکەوتی (   ).

لایەنی دووەم	**لایەنی یەکەم**
خێزانی جێگرەوە	بەڕێوەبەرایەتیی چاودێریی کۆمەڵایەتی